

FIGENBLADET

– BLADET DER DÆKKER DET VÆSENTLIGSTE November 2011
nr. 54

Nødhjælp med kristne værdier

Interview med Henrik Stubkjær, generalsekretær for Folkekirkens Nødhjælp

Sharia og menneskerettigheder

Forholdet mellem sharia og menneskerettigheder er højaktuelt i det postrevolutionære Libyen. FigenBladet har kastet et blik på sagen

Gadaffis voldsomme endeligt

FigenBladet har spurgt Svend Andersen om de etiske perspektiver for den tidligere libyske diktators tilfangetagelse, død og mediedækningen heraf

NYHEDER

- 3 | Æblekult til ære for Apple-chefen
Kristne frivillige nedtoner troen
Adoptér en dødehavsrulle
- 4 | Kristendom i dialog
- 5 | Blodrus over Gaddafis død
- 6 | Det nye Libyen og sharia
- 7 | Kirker i hi

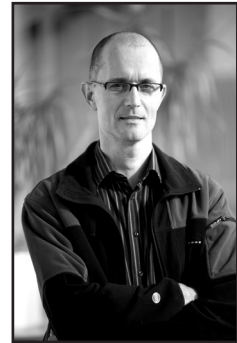

INTERVIEW

- 8 | Nødhjælp med kristne værdier

INFORMATION

- 10 | Ph.d.-forsvar på Religionsvidenskab
Ph.d.-præsentation: Mellem bevægelse og bekendelse
- 11 | Debat: Stop ødelæggelsen af Nordens største fagmiljø for religionsforskning
- 12 | Torvet: Religionsvidenskab i en ny kontekst
Annoncer: Ansøgningsfrist til læseplads/specialekontor
Fagrådet for Religionsvidenskab
- 13 | Leder
Klommen

KRONIKKEN

- 14 | Islamismens franske forbindelse

ANMELDELSER

- 16 | Modernitet og gudstro forenes
- 17 | Åndrige klask fra Sørine

PRAKTIK

- 18 | En forsmag på den virkelige verden

UNDERHOLDNING

- 19 | FigenBladet spørger

KALENDER

- 20 | Spændende arrangementer

FIGENBLADET

– BLADET DER DÆKKER DET VÆSENTLIGSTE

REDAKTION PÅ FIGENBLADET NR. 54 | 2011

Redaktionslokale:

Bygn. 1442, lok. 210

Postadresse:

FigenBladet
Det Teologiske Fakultet
Tåsingegade 3
8000 Aarhus C

Telefon: 8942 2266

Mail: figenbla@teo.au.dk

Web: figenbladet.dk

Ansvarshavende chefredaktør:

stud.theol. Hans Nørkjær

Redaktionschef:

stud.mag. Lars-Kristian K. Nissen

Redaktionsmedlemmer:

stud.mag. Johan Christian Nord
stud.mag. Sofie Naia S. Fallesen
stud.mag. Signe Bønløkke Døllerup
stud.theol. Jacob Bech Joensen
stud.mag. Mette Møller Thomsen
stud.mag. Astrid Høegh Tyrsted
stud.theol. Sophie Lønne Hundebøll
stud.theol. Sita Hessing
stud.mag. Helle Kjærulff
stud.mag. Alexander Rønholt

hans_norkjaer@hotmail.com | 41170909

lkktratmann@gmail.com | 61370717

johan_nord@yahoo.dk

sofiesf@ofir.dk

signe123@ofir.dk

jacobbechjoensen@gmail.com

mette_moellerthom@hotmail.com

astridtyrsted@hotmail.com

sophieloenne@hotmail.com

sitasing@hotmail.com

h_kjaerulff@hotmail.com

alexander.ronholt@gmail.com

Redigering af bladet er afsluttet
15. november 2011

FigenBladet 55 | 2012

Udkommer 16. februar 2012

Deadline 1. februar 2012

FigenBladet kan ikke tages til
indtægt for holdninger, der
kommer til udtryk på bladets
debatsider. Vi forbeholder os ret
til at forkorte indlæg.

ISSN: 16029976

Æblekult til ære for Apple-chefen

ORD | SIGNE DOLLERUP

Den nu afdøde Steve Jobs var både grundlægger af Apple og buddhist – det er to ting, der hitter i Asien, hvor buddhister ønsker Jobs snarligt reinkarneret, så distributionen af Apple-produkter på kontinentet ikke går i stampe. En gruppe buddhister i Malaysia afholdt for nylig et ritual med det formål at fremskynde Steve Jobs' reinkarnation, skriver Berliner Morgenpost. Ceremonien fandt sted på den malaysiske ø Pulau Jerejak, hvor gruppen på cirka 40 deltagere var samlet. Ritualet bestod i,

at de medvirkende skulle tage en bid af et æble, således at det lignede Apples varemærke. Derefter skulle de holde tre minutters stilhed og til sidst kaste æblet i havet. Ikke alle deltagere kendte dog til Steve Jobs og ritualets egentlige formål, hvorfor de fik udleveret et billede af det karakteristiske Apple-logo som et pejlemærke for deres eget ritualiserede æble. Hvorvidt ritualet havde den ønskede effekt, er dog tvivlsomt, eftersom nogle af deltagerne havde taget mere end en bid af æblet eller

FOTO | ALEXANDER RØNHOLT

endda spist hele frugten, da æblerne var meget søde.

Kristne frivillige nedtoner troen

ORD | SOFIE NAIJA STENAGER FALLESEN

Ifølge tidligere formand for Rådet for Socialt Udsatte Preben Brandt bliver den kristne profil mere og mere gemt af vejen i kirkelige, frivillige organisationer: »Hos nogen af dem kan jeg slet ikke længere se, at de er kristne,« udtaler han til Kristeligt Dagblad. Han mener, det skyldes, at disse ikke vil mistænkeliggøres for at have et missionerende ærinde, dersom en stor del af pengene fås via kommunerne

eller statslige puljer. Adjunkt i Religionsvidenskab på Faculty of Arts ved Aarhus Universitet Marie Vejrup Nielsen påpeger over for FigenBladet, at organisationerne nedtoner kristendommen, fordi danskerne forbinder noget negativt med religion: »Man vælger i stedet at fokusere på den sociale dimension i sit arbejde, hvor man lægger vægt på, at man hjælper og ikke på, hvad ens motivation for at hjælpe er.« Helle Christensen, der er chef for Kir-

kens Korshær, er ikke enig i, at det kristelige bliver holdt skjult: »Det er rigtigt, at vi ikke siger »med hilsen fra Jesus«, når vi skænker kaffe, men det kirkelige er en integreret del af arbejdet. På et herberg har vi morgenandagt hver dag, og på andre herberg har vi aktuelt en proces om betydningen af de kristne grundværdier blandt medarbejderne,« fortæller hun til Kristeligt Dagblad.

Adoptér en dødehavsrulle

ILLUSTRATION | JACOB BECH JOENSEN

ORD | Johan Christian Nord

I den israelske ørken gjordes i 1947 det måske mest berømte tekstfund i det 20. århundrede: Dødehavsrullerne, eller som de også benævnes Qumranteksterne. Lige siden fundet har teksterne været genstand for betydelig opmærksomhed såvel i lærde kredse som i mere populære sammenhænge. Imidlertid er det sådan med pergament som med så mange andre oldsager, at det efter at være blevet draget frem af sit lønlige skjul begynder at forvitte. For at modgå denne beklagelige udvikling, samt for at finansiere en fuldstændig digitalisering af det samlede tekstmateriale har

selskabet The Friends of the Israel Antiquities Authority nu igangsat et tiltag, hvor formuende herrer og damer med et godt øje til antikke rariteter kan yde et økonomisk bidrag og herved 'adoptere' et tekstfragment. Fragmentet overgår ikke til velgørerens varetægt, men som erkendtlighed for den gode gerning forsynes rullen, når den udstilles, med et lille skilt, der angiver pergamentmæcenens identitet. Mon ikke vi her har at gøre med et oplagt julegaveønske for den, der tager vort fælles ansvar for verdenskulturarven alvorligt?

Kristendom i dialog

I slutningen af oktober var en gruppe på 36 studerende fra 18 forskellige europæiske lande samlet for at deltage i World Students Christian Federation Europe's (WSCF-E) konference om køn, kommunikation og tro. FigenBladet deltog også for at kigge nærmere på det økumeniske samarbejde.

FOTO | WSCF-E

»Det er en stor berigelse for mig at møde andre kristne traditioner, at se deres styrker og at opdage min egen lutherske kirkes styrker i relation til de andre,« udtaler Sofie Eriksen til FigenBladet.

ORD | SOPHIE LØNNE HUNDEBØLL
WSCF-E har til formål at samle kristne studerende, som har en interesse i at udvide deres horisonter og bygge bro mellem de forskellige kirkelige retninger. Gennem dette fællesskab ser man det som en mulighed for at give de studerende et netværk på tværs af landegrænser, hvor emner som køn, miljø og social retfærdighed tages op til overvejelse. I løbet af WSCF-E's konference i slutningen af oktober blev der fremlagt flere forskellige bud på, hvordan kønnene er stillet i forhold til Gud. En af foredragsholderne Kathy Galloway, økumenisk præst og feminist, indledte sit foredrag med at læse en bøn op henvendt til Gud som kvinde. Emnet bragte mere end ét sind i kog, og i konferencens diskussionsgrupper blev forskellighederne

mellem de kirkelige retninger for alvor tydelige.

DEN FÆLLES GUDSTJENESTE

Dagene på konferencen indledtes og afsluttedes med en andagt. Efter workshops, foredrag og diskussioner fulgtes deltagerne ad til gudstjeneste i klosteret for at synge, meditere og bede sammen med dem, som de havde diskuteret med. Formand for WSCF-E's bestyrelse Sofie Eriksen ser gudstjenesterne som et samlingspunkt for trosretningerne: »Det er vidunderligt at opleve, hvordan folk kan komme fra strengt konservative og super liberale hjem, være rygende uenige og derefter mødes til gudstjeneste. Man er nødt til at lægge sine verbale våben på hylden for at kunne gøre det, en kunst man aldrig kommer til at beherske fuldt

ud,« fortæller Sofie Eriksen og fortsætter: »Det er en stor berigelse for mig at møde andre kristne traditioner, at se deres styrker og at opdage min egen lutherske kirkes styrker i relation til de andre. Kristendommen er et kludetæppe af mærkværdige kirker, der set udefra ikke har meget til fælles, men når vi mødes til gudstjeneste, ser jeg mange levende og forskelligartede udtryk for den samme tro.«

DEN BERIGENDE FORSKEL

Kathy Galloway opfatter den fælles handling som

afgørende: »I det økumeniske fællesskab lærer vi at leve sammen og respektere hinanden på trods af, men også på grund af vore forskelligheder. Problemet kan være, at vi alle sammen dukker op fra forskellige kirkelige retninger og kulturer med hver vores kuffert med skatte i. Sammen slår vi kufferterne op og beundrer hinandens skatte, hvorefter vi rejser hjem uden egentlig at have brugt dem sammen; det er nødvendigt at gøre ting og ikke kun tale om at gøre dem.« Der blev ikke opnået enighed om Guds køn eller mangel på samme i løbet af de fem dage, konferencen varede. Sofie Eriksen er imidlertid ikke bekymret: »Det handler ikke om at blive enige om alting men om at forstå det fælles udgangspunkt. Økumeni er kirkens eneste fremtid.«

Blodrus over Gaddafis død

»Primitive følelser som hævn og skadefryd har gode kår i vores tid,« mener Svend Andersen, professor i Teologi på Faculty of Arts ved Aarhus Universitet. Mordet på Libyens tidligere diktator Muammar Gaddafi og de efterfølgende positive reaktioner er et godt eksempel, fortæller han til FigenBladet.

ORD | SITA HESSING

»I har vundet revolutionen,« udtalte USAs præsident Barack Obama. »En historisk dag,« mente Danmarks statsminister Helle Thorning-Schmidt. Billeder af en blodindsurt, ydmyget og senere død Muammar Gaddafi gik verden rundt. Revolutionen havde sejret, tyrannen var væk. Nu var der glæde i verdenssamfundet – og nogen betænkelighed. Svend Andersen, professor i Teologi på Faculty of Arts ved Aarhus universitet, er talsmand for betænkeligheden: »Grundlæggende kan det godt forsvares, at man glædes over en tyrans død. Men det afgørende her er, på hvilken måde Gaddafi døde. Han var reelt krigsfange

»Når vi reagerer følelsesmæssigt, er det nærliggende at sige: Problemet i Libyen var, at der var en ond hersker. Når han er væk, er det onde væk.«

og havde som sådan retten til at blive stillet for en dommer.« Hvorfor han i stedet blev myrdet, mener Svend Andersen, at der er en psykologisk årsag til. »Formodentlig er det sket i en form for blodrus. En trang til at ydmyge det menneske, som var ansvarlig for så omfattende en undertrykkelse. Det er forståeligt, men etisk set ikke rimeligt.« Svend Andersen uddyber, at de positive reaktioner på mordet kan ses som en del af samme blodrus, en reaktion udledt af følelser snarere end fornuft.

I FØLELSERNES VOLD

Følelsesmæssige reaktioner har frit spil netop i denne tid, mener Svend Andersen. »Vi søger det entydige, det sort/hvide. Vi jagter det hurtige kick, der er i følelserne. Det er en selvudlevelse, som er karakteristisk for den tid, vi lever i nu.« Årsagen, mener han, bl.a. har at gøre med den måde, medierne agerer på. »Medierne appellerer til det primitive i os, f. eks. når de vælger at vise billederne af den døde Gaddafi.« Han fortsætter: »Når vi reagerer følelsesmæssigt, er det nærliggende at sige: Problemet i Libyen var, at der var en ond hersker. Når han er væk, er det onde væk.« Svend Andersen forklarer, at en mere nuanceret tilgang vil indebære en analyse: At man er villig til at se, at der må have været et system omkring Gaddafi, som har gjort udøvelsen af ondskab mulig. En sådan analyse kræver ifølge Svend Andersen følelsesmæssig distance.

REVOLUTIONENS MÅL OG MIDLER

»Det, man ville opnå i Libyen, var frihed, menneskerettigheder og demokrati,« siger Svend Andersen og fortsætter: »Oprørerne kæmpede mod en tyrannisk hersker, som vilkårligt har arresteret, tortureret og voldtaget.« Han sammenfatter, at Gaddafi havde sat sig ud over alle moralske og retslige normer, og det er denne adfærd, som oprøret er eller bør være rettet mod. »Bud-

skabet fra oprørerne er jo, at de vil have et andet samfund og gøre tingene på en bedre måde. Og så slår de Gaddafi ihjel på nogenlunde samme brutale måde, som han selv har praktiseret.« Han uddyber videre om oprørerne: »De siger, at de vil skabe et retssamfund. Et retssamfund bygger på, at man ikke reagerer på en forbryder med hævn men ad rettens vej. I det lys er drabet forkasteligt, både retsligt og moralsk.« Revolutionen har eller havde altså et værdigt formål. Måden Gaddafi døde på har dog rystet billedet af det formål, mener Svend Andersen, som slutter af med at sige: »Én der har udtrykt det godt, er den franske filosof Bernard-Henry Lévy. Hans kommentar til Gaddafis død var: Drabet har ødelagt det smukke ved revolutionen.«

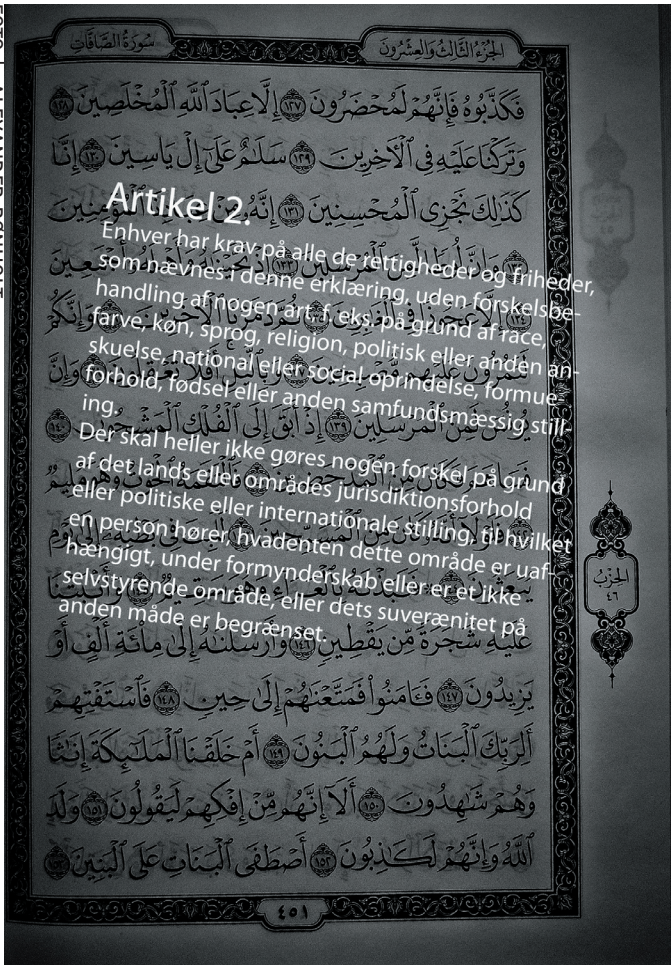
FOTO | ALICE HELDING LAURSEN

»Gaddafi var reelt set krigsfange og havde som sådan ret til at blive stillet for en dommer,« pointerer Svend Andersen.

Det nye Libyen og sharia

Formanden for Libyens Nationale Overgangsråd, Mustafa Abdel Jalil, har udtalt, at sharia skal være grundsten for lovgivningen i det nye Libyen. EU er skeptiske, og der er mange meninger om denne udtalelse, men hvad handler sharia egentlig om? Og er sharia foreneligt med EUs krav om demokrati og menneskerettigheder? FigenBladet har kastet et blik på sharia og Libyens fremtid.

FOTO | ALEXANDER RØNHOLT

Fra EUs side ser man gerne, at en ny libysk forfatning tilgodeser både tanken om demokrati og menneskerettigheder, men EU har ingen direkte magt i den henseende, fortæller lektor fra Center for Mellemøststudier ved Syddansk Universitet, Peter Seeberg.

ORD | ASTRID HØEGH TYRSTED

Den 23. oktober i år blev Libyen erklæret frit efter 42 år med den tidligere autoritære leder, Muammar Gaddafi. Samme dag holdte formand for Libyens Nationale Overgangsråd, Mustafa Abdel Jalil, en frihedstale, hvori han henviste til sharia som Libyens nye grundsten. Flere fra blandt andre EU er skeptiske over for denne udtalelse og frygter, at den nye regering i Libyen vil lade sharia-lovgivning vægte højere end krav om menneskerettigheder og demokrati.

fra regler om gudsdyrkelse og muslimsk levevis til straf og hvilke dyr, det er tilladt at spise.« Han forklarer, at sharia kan kategoriseres som islamisk lovgivning og anvisninger for almen muslimsk etik og moral. Men ud over den klassiske definition må man også medregne, at den praktiske brug og opfattelse af sharia kan variere i de forskellige muslimske lande og i forskellige situationer, fortæller Mark Sedgwick.

KLASSISK SHARIA

Sharia er den islamiske betegnelse for Allahs lov, som kan udledes af Koranen og Sunna, Muhammeds sædvane, og ifølge Islam er det menneskets pligt at efterleve denne lov. »Klassisk set skal sharia forstås som alt det, Allah har åbenbart og instrueret mennesket til at gøre,« udtaler Professor MSO i Arabisk- og Islamstudier på Faculty of Arts ved Aarhus Universitet Mark Sedgwick til FigenBladet. »Det kan rumme alt

ÉN UDTALELSE – MANGE MENINGER

Mark Sedgwick mener, at man skal se Mustafa Abdel Jalils udtalelser i forhold til konteksten: »Efter 42 år under et styre med korrupsion og undertrykkelse har en henvisning til sharia syntes at være det eneste rigtige at bygge en ny muslimsk nation op over, som et retfærdigt og rimeligt grundlag for en ny lovgivning. Spørgsmålet bliver så, hvordan det skal gøres i praksis.« Der har været forskellige bud på, hvad udtalelsen skulle betyde fra både politikere og mellemøstforskere. Nogle mener, at sharia i denne forbindelse skal opfattes som et udtryk for muslimsk levevis, mens andre frygter en sharia-lovgivning, der er uforenelig med både tanker om demokrati og menneskerettigheder. Selvom sharia både skal forstås som almen islamisk etik og lovgivning, mener Mark Sedgwick, at Mustafa Abdel Jalils henvisning til sharia skal forstås i forhold til det lovgivende aspekt af sharia. Men i praksis kan det betyde forskellige ting: »Sharia kan enten indføres som lovgivning, som det f. eks. er tilfældet i Saudi Arabien eller som grundlag for lovgivning. Desuden ses der også eksempler på, at islamiske stater blot påstår, at de bygger deres lovgivning på sharia for at legitimere deres lovgivning,« forklarer Mark Sedgwick. Han mener, at den mest sandsynlige ordning vil være, at man i Libyen vil supplere det eksisterende retssystem med sharia-lovgivning, da en indførelse af sharia som lovgivning ville betyde, at hele det eksisterende lovgivende system skulle afskaffes, og at man i stedet skulle til at uddanne kyndige i sharia.

SHARIA OG EU

Flere fra EU har stillet sig kritiske over for spørgsmålet om en forening mellem sharia, demokrati og menneskerettigheder. Ifølge lektor fra Center for

Kirker i hi

ORD | LARS-KRISTIAN KRATMANN NISSEN

Flere steder i landet bliver der eksperimenteret med sæsonlukninger af kirker. Det er især de middelalderlige landsbykirker, der er i farezonen og derved disse kirkers menigheder, som i perioder af kirkeåret risikerer at møde en aflåst kirkedør om søndagen. En primær årsag til disse sæsonbetonede lukninger, i f. eks. Salling- og Syddjurs Provstier, er, at det er dyrt at opvarme de gamle bygninger om vinteren, og sættes disse tal i relation til et ofte sparsomt fremmøde til søndagens gudstjeneste, er der simpelthen tale om en dårlig forretning. Ifølge lektor, dr. theol. på Faculty of Arts ved Aarhus Universitet Peter Lodberg er vi i nærværende sammenhæng vidner til en folkekirke, der er sig de sidste 100 års demografiske ændringer bevidst: »Kirken tager nu konsekvensen af vandringen fra land til by. Den aktuelle økonomiske situation, hvor heller ikke folkekirkens økonomi er, hvad den har været, fordrer, at ressourcerne anvendes der, hvor folket er, da det visse steder simpelthen ikke er økonomisk forsvarligt at opretholde den sædvanlige drift.«

TEOLOGI PÅ LANDET

Vandringen fra land til by har ifølge Peter Lodberg oftest medført den teologisk modsatte tendens, at man stålsat har villet bevare kirker lokalt som en sidste folkelig bastion i nærområdet. De sæsonlukkede kirker er dog ifølge lektoren et bevis på, at denne tendens, der i høj grad har været forankret i tidehvervsk tankegods, er under pres: »Den økonomiske bevidsthed er sammenfaldende med et teologisk generationsskifte inden for kirkens ledelse,« pointerer Peter Lodberg og konkluderer: »Det er ikke længere magtpåliggende for majoriteten af landets biskopper og provster, at der er gudstjeneste i samtlige kirker hver eneste søndag, men det er magtpåliggende, at der holdes gudstjenester, hvor menigheden er.«

Mellemøststudier ved Syddansk Universitet bl.a. med særligt fokus på forholdet mellem EU og Mellemøsten Peter Seeberg er den officielle europæiske opfattelse, at man vil se tiden an: »Der er ikke nødvendigvis nogen sammenhæng mellem det, som Mustafa Abdel Jalil sagde i sin frihedstale, og hvad der rent faktisk kommer til at ske. EU arbejder allerede sammen med flere lande, der har en forfatning med et religiøst islæt, f. eks. med kongemagten i Marokko. Derfor behøver en ny libysk forfatning, der henviser til sharia, ikke at være noget problem.« Fra EUs side ser man gerne, at en ny libysk forfatning tilgodeser både tanken om demokrati og menneskerettigheder, men EU har ingen direkte magt i den henseende. Peter Seeberg fastslår derimod, at EU kan hjælpe med opbygningen af en ny stat i Libyen i form af rådgivning og assistance. Mark Sedgwick påpeger, at sharia-lovgivning og demokrati i teorien kan forenes: »Demokrati handler om, hvordan man vælger at

etablere regering, og det emneområde behandler sharia ikke.« I praksis bliver EUs krav om demokrati og menneskerettigheder mere kompliceret. Hvis demokrati og sharia skulle forenes ville det blive et begrænset demokrati, da sharia har nogle fastsatte regler, man ikke kan rykke på. Derudover vil der være elementer i menneskerettighederne, som ikke er forenelige med sharia, såsom ytringsfrihed og kønsligestilling, påpeger Mark Sedgwick.

TRADITION OG SKIK

Men om en ny libysk stat bliver demokratisk og lever op til menneskerettighederne, afhænger ikke kun af spørgsmålet om sharia. Mark Sedgwick pointerer, at det afgørende for, hvorvidt en ny libysk forfatning kommer til at indbefatte menneskerettighederne og demokratiske tanker, i lige så høj grad afhænger af stammernes skik og tradition. Selvom en given stammes skikke og traditioner ikke indgår direkte i det, der er blevet udledt som sharia, har det en stor indvirkning på den uformelle praksis. »Stammernes skikke og traditioner har indflydelse på det ikke-statslige system, og disse skikke og traditioner kan være mindre demokratiske end selve sharia-lovgivningen,« afslutter Mark Sedgwick. På den måde er spørgsmålet altså ikke bare, hvorvidt Libyens fremtidige stat kommer til at bygge på sharia eller ej, eller i hvilken grad man vil inkorporere sharia-lovgivning. Der er flere faktorer, der spiller ind i den nye statsopbygning i Libyen.

Professor MSO i Arabisk- og Islamstudier på Faculty of Arts ved Aarhus Universitet Mark Sedgwick mener, at Mustafa Abdel Jalils henvisning til sharia skal forstås i forhold til det lovgivende aspekt af sharia.

Nødhjælp med kristne værdier

Folkekirkens Nødhjælp har, som navnet indikerer, sine rødder forankret i Den danske Folkekirke. FigenBladet har talt med generalsekretær for Folkekirkens Nødhjælp, Henrik Stubkjær, om organisationens udvikling, dens organisatoriske og praktiske forhold til folkekirken samt hans holdning til de kristne værdiers udtryk og betydning for nødhjælpsarbejdet.

FOTO | MIKE KOLLÖFFEL

»Vi er i Folkekirkens Nødhjælp ikke bange for at melde ud, at vi har et kristent livs- og menneskesyn,« siger generalsekretær Henrik Stubkjær, der er ordineret præst og siden 2005 har været generalsekretær for Folkekirkens Nødhjælp.

ORD | METTE MØLLER THOMSEN

Henrik Stubkjær er uddannet cand. theol. fra Aarhus Universitet, ordineret præst, og i 2005 blev han ansat som generalsekretær i Folkekirkens Nødhjælp. »Traditionen er, at generalsekretæren er ordineret præst i Den danske Folkekirke,« fortæller han til FigenBladet og indskrives således sig selv i organisationens snart 90 år lange historie. »Folkekirkens Nødhjælp blev etableret i 1922 på foranledning af Sjællands biskop. Han var i dette år vært for et stort internationalt møde i København, hvor man skulle drøfte

kirkehjælp til landene i Europa, som var hårdt ramt af Første Verdenskrig,« fortæller han og fortsætter: »Ved dette møde forpligtede alle landene sig på at oprette hjælpekomiteer for kirkerne, og en af disse hjælpekomiteer var Folkekirkens Nødhjælp. Organisationen blev altså etableret som kirkens nødhjælp til de sønderbombede mennesker efter krigen.«

NØDEN SÆTTER DAGSORDENEN

Den kristne profil har lige fra organisationens grundlæggelse været det bærende element, og

Henrik Stubkjær fastslår særligt det diakoniske islæt som afgørende for Folkekirkens Nødhjælp: »Helt tilbage fra kirkens første tid har der været fire søjler, der bærer kirken: Liturgien eller gudstjenesten, kateketikken eller undervisning, diakonien og missionen. I dette lys har Folkekirkens Nødhjælp altid set sig selv som varetagende diakonien, og det særlige for os er, at vi varetager den internationale diakoni,« fortæller han og fortsætter: »Vi er således ikke direkte missionerende, og det har vi heller aldrig været, men vi står for den praktiske omsorg.« Henrik Stubkjær

fremhæver, at den ikke-missionerende tilgang altid har været linjen hos Folkekirken Nødhjælp og vurderer, at der er ved at ske en ændring i andre dele af det kristne organisationsarbejde: »Jeg finder det helt centralt, at vi i Folkekirken Nødhjælp ikke er bange for at melde ud, at vi har et kristent livs- og menneskesyn og arbejder ud fra dette. Jeg ser i samfundet en generel ændring i dele af det kristne arbejde, og nogle af missionselskaberne bevæger sig mere og mere over på diakoniens område. Derved bliver missionsbegrebet anderledes, end det var for 100 år siden, hvor der var tale om forkyndelse til omvendelse,« siger han og fremfører en mulig forklaring på dette skifte: »En del af de gamle missionselskaber er begyndt at få støtte fra Danida, som vi også får støtte fra. For at få denne støtte, må organisationen ikke være direkte forkyndende, hvilket har gjort, at mange har fralagt sig deres mere missionerende arbejde.« Henrik Stubkjær forklarer, at Folkekirken Nødhjælps medarbejdere i det internationale nødhjælpsarbejde har mødt negative reaktioner på den kristne profil, men at den ikke-missionerende tilgang ofte giver mere accept: »Jeg har erfaret, at det i mange sammenhænge ude i verden ofte er meget lettere at sige, at vi kommer med et kristent livssyn, men ikke er missionerende i stedet for at sige, at vi intet religiøst udgangspunkt har. Det vil man mange steder i verden ikke kunne forstå og acceptere,« fortæller han og fortsætter: »Jeg mener, at det er vigtigt, at det hos os er nøden, der sætter dagsordenen og ikke hudfarve, politisk overbevisning eller religion.« Henrik Stubkjær pointerer, at menneskers lige værd og lige rettigheder netop er det centrale i hans og Folkekirken Nødhjælps kristendomsforståelse.

NØDHJÆLP OG FOLKEKIRKEN

Med baggrunden i Den danske Folkekirke har organisationen altid haft et tæt samarbejde med kirken, og dette fungerer i dag både organisatorisk og praktisk: »Vores højeste myndighed er Rådet med 40 pladser, der besiddes af enten personer eller grupper, der alle er tilknyttet Folkekirken Nødhjælp. Den største valggruppe til Rådet er de ti stifter i Danmark, og hvert stift besætter én af de 40 pladser,« fortæller Henrik Stubkjær og uddyber: »Derudover er der tradition for at formanden for Rådet er biskop, og i øjeblikket er det den forhenværende biskop Erik Norman Svendsen, der sidder på posten.« Det praktiske samarbejde imellem folkekirken og Folkekirken Nødhjælp fastslår han derudover også som vigtigt for organisationen: »Det største samarbejde med folkekirken er vores årlige indsamling, hvor over 80 procent af husstandene i Danmark bliver besøgt. Dette organiseres sognevis, og det er den største indsamling for både folkekirken og Folkekirken Nødhjælp. Derudover får Folkekirken Nødhjælp op mod halvdelen af kollekten, der gives ved søndagens gudstjenester.« Henrik Stubkjær har dog svært ved at vurdere hvor stor en del af Folkekirken Nødhjælps medlemmer, der er medlem af folkekirken: »Jeg mener, at vi er en meget bred organisation både kirkeligt og folkeligt. Vi har omkring 100.000 personer, der giver gaver til Folkekirken Nødhjælp, og jeg vil tro, at antallet af medlemmer af folkekirken blandt dem svarer til procentdelen på landsbasis, altså cirka 80 procent.«

KRISTENT VÆRDIGRUNDLAG

Henrik Stubkjær fortæller videre, at det ikke er en forudsætning, at man for at blive ansat i Folkekirken Nødhjælp er medlem af folkekirken. »Vi spørger ikke folk om deres religiøse overbevisning

ved ansættelse, og vi har også folk her, som er tilknyttet andre religioner end kristendommen. Derimod har jeg en samtale med alle nye ansatte, hvor vi taler om, hvad der er vores værdigrundlag i Folkekirken Nødhjælp,« fortæller han og uddyber: »Folk, der er her, skal kunne stå inde for de værdier, ellers tror jeg, det bliver for hårdt at være her.« Han fortsætter: »Mange af vores ansatte er lokale ansatte, som ikke er kristne, men kommer med en anden religiøs baggrund. Alligevel bliver de spurgt, om de er klar over, at vi har et kristent livs- og menneskesyn, og de skal kunne se sig selv arbejde inden for de rammer.« På trods af denne mangfoldighed inden for Folkekirken Nødhjælps medarbejdere og medlemmer frygter Henrik Stubkjær, at en eventuel adskillelse af kirke og stat i Danmark vil få en negativ indflydelse på organisationens arbejde: »Jeg kan frygte, at vi i Danmark, hvis de bliver adskilt, får amerikanske tilstande, hvor den fælles forankring i en folkekirke går tabt. Så ville det være meget sværere for os, f. eks. at lave en sogneindsamling, da den jo er hjulpet af, at det er den officielle kirke, der er samarbejdspartner,« fortæller han og forklarer afslutningsvist, at det uden folkekirken ville blive svært for Folkekirken Nødhjælp at nå ud til hele folket på den måde, de gør det i dag.

The topographic mind: Connecting Cognition to landscape in the Study of Religion – with empirical illustrations from Maratika, a pilgrimage site in Nepal

v/ cand.mag. Jesper Østergaard

Tirsdag den 22. november, kl. 13.15-16.15

Auditorium 2, Bygning 1441

Tåsingevej 3, 8000 Aarhus C

Leder af forsvarshandlingen:

Lektor Troels Nørgaard, Institut for Kultur & Samfund, Aarhus Universitet

Bedømmelsesudvalg:

- Lektor, ph.d. Jesper Sørensen, Afd. for Religionsvidenskab, Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet (formand)
- Professor, dr.philos. Lisbeth Mikaelsson, Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap, Universitetet i Bergen, Norge
- Lektor, ph.d. Andreas Nordin, School of Global Studies, Göteborgs Universitet, Sverige

Vejledere:

Professor Armin W. Geertz, Afd. for Religionsvidenskab, Aarhus Universitet

Lektor Martijn van Beek, Afd. for Antropologi & Etnografi, Aarhus Universitet

Mellem bevægelse og bekendelse – det dynamiske subjekt hos Kierkegaard

AF ANNE LOUISE NIELSEN

I mit projekt vil jeg undersøge, hvordan Søren Kierkegaard bryder sin tids filosofiske tradition, den tyske idealisme og dens idé om det faste subjekt (jf. Kant og Fichte) ved at fremhæve et subjekt i vorden, *kátá dynamin*, som det hedder i *Sygdommen til døden*. Kierkegaard arbejder med det moderne, autonome individ, der samtidig opgiver ideen om sin fuldendthed og ser, at det er indfældet i frihedens målrettede bevægelse. Hermed sammenføjer han på dialektisk vis dét, at en eksistens bæres og bærer sig selv (eller bevæges og bekender).

Jeg vil altså afdække Kierkegaards subjektssænenologi, og det skal ske på tre forskellige niveauer:

- 1) Jeg vil undersøge, hvordan Kierkegaard tager livtag med den filosofiske tradition, her først og fremmest Hegel, for at konstituere et dynamisk subjekt.
- 2) I en kritisk diskussion vil jeg konfrontere Kierkegaards subjektssænenologi med nogle af de nye subjektssænenologier, som man for eksempel finder hos Alain Badiou og Slavoj Žižek. Begge er del af en renæssance for religionsfilosofiske tanker i kontinentalfilosofiske opgør med postmodernismen, idet der igen sættes fokus på forholdet mellem væren, sandhed og subjekt.
- 3) Jeg vil inddrage Det nye Testamente, som jeg tillige mener, er en væsentlig baggrund for Kierkegaard, når han udformer sit subjekt. Kierkegaard har nemlig et særligt blik for en narrativ eksistensmodus. Dette kommer til retorisk udtryk i brugen af pseudonymer og til filosofisk udtryk i 'stadielæren' (*Enten-Eller, Stadier på livets vej*), som jeg mener skal tages alvorligt, men ikke bogstaveligt. Den kierkegaardske dynamis ligger netop i, at så snart man har nået det religiøse stadie, indoptages en ny umiddelbarhed (æstetik). Pointen er, at man igen og igen må reformulere og frigøre sig selv. Jeg finder en lignende problematisering af denne eksistensdynamis i Markusevangeliet, idet det er muligt at pege på visse fortællingers underliggende transformationer af subjektet, f.eks. i »Stormen på søen« (Mk 4.35-41), hvor man kan tale om at disciplene oplever angst i en kierkegaardsk forståelse.

Overordnet er mit projekt således en hermeneutisk eksegese af Kierkegaard som eksistensteologisk forfatter, men samtidig er det en væsentlig motivation at forene religionsfilosofien med en bibelsk-fænomenologisk eksegese, idet jeg finder det helt nødvendigt at lade det tekstmæssige arbejde forankre de religionsfilosofiske tanker.

Stop ødelæggelsen af Nordens største fagmiljø for religionsforskning

AF MATTIAS SKAT SOMMER, JULIUS SEBASTIAN BANG HOLST, JENS AALLING SKØNAGER OG RASMUS VALENTIN CHRISTENSEN

Universitetsledelsen har besluttet, at fagene Teologi, Religionsvidenskab og Arabisk- og Islamstudier skal flytte sammen med resten af Institut for Kultur og Samfund i Nobelparken i løbet af sommeren 2012. Det står klart efter mandag den 14. november. Flytningen er et led i den overordnede plan for Aarhus Universitet, der skal effektivisere, øge tværfaglighed, konkurrenceevne og bringe Aarhus Universitet op i universiteternes verdensklasse.

BØGER SOM FORUDSÆTNING

Flytningen vil medføre store omvæltninger for os, der har vores daglige gang på Tåsingegade 3. Biblioteket, som rummer Danmarks største bogsamling af teologisk og religionsvidenskabelig faglitteratur, vil blive lukket. Fremover skal cirka halvdelen af dets beholdning indgå i et fusioneret Nobelbibliotek. Tanken bag fusionen er ifølge ledelsen, at man vil »sætte brugerne i fokus frem for at lade bøgerne optage mange dyre kvadrater«. En besynderlig modsætning. For er brugerne ikke netop optagede og afhængige af bøgerne? Det er jo netop med den daglige brug af fagbøger, håndbøger, leksika m.m., at studerende og videnskabeligt personale tilegner sig viden, bliver inspirerede og styrker den faglighed, der udgør en kompetent kandidat eller forsker. Én af styrkerne ved det teologiske bibliotek, som vi kender det i dag, er den brugervenlige adgang til et varieret bogmateriale med vidnesbyrd om verdens religioner, deres betydning og historie. Det har været nævnt, at en konsekvens af fusionen bliver, at dele

af den teologisk-religionsvidenskabelige faglitteratur deponeres på et fjern- eller kompaktlager. Det er vi stærkt skeptiske over for. For skal vi hæve standarden for moderne studie- og forskningsinstitutioner og skabe konkurrencedygtige forskere og kandidater, kan vi ikke leve med en tung administration, hvor bogbestillinger er dage undervejs. Eller mere konkret: Vi kan ikke vente tre dage på en bog under en fem dages eksamen! Altså er det nødvendigt, at man holder fast ved bøgernes direkte tilgængelighed og bevarer biblioteket under samme tag, som studier og forskning finder sted.

ET STÆRKT STUDIEMILJØ

Spørgsmålet er, om forsknings- og studiemiljøet på Tåsingegade 3, som det foreligger i dag, ikke netop er indbegrebet af den moderne universitære arbejdsplads? Vi har et centralt placeret, rigt og lettilgængeligt bibliotek i to etager med plads til fordybelse og diskussion. Vi har dygtige undervisere og forskere, og deres kontorer er inden for rækkevidde. Igennem mange år har vi fået etableret et stærkt fagligt fællesskab, hvor man gensidigt inspirerer hinanden i det daglige arbejde. Derfor må vi spørge til ledelsens beslutning om at flytte os: Kan vi beholde den tætte kontakt mellem studerende og videnskabeligt personale? Vil vores hverdag finde sted under samme tag? Det er ingen hemmelighed, at det sociale miljø for både Religionsvidenskab og Teologi har et godt omdømme. Fester, fredagsbar, juleevy, højskoleforening, foredragsforeninger og FigenBladet binder studerende sammen og tiltrækker nye. Der er vækst i optaget for begge fag. Men ved at ødelægge enheden på Tåsingegade og den dertilhørende

faglige og sociale udveksling er der fare for, at de ansete miljøer sprænges. Det er muligt, at dette fremover både vil få konsekvenser for studenteroptaget og for frafaldet på de to studier.

VI HAR ØJE FOR FREMTIDEN

I disse dage er det et emne, der vækker megen bekymring og diskussion blandt de studerende her. For ligesom ledelsen har vi øje for fremtiden. Begge har vi en interesse i at styrke den (tvær)faglighed, der skaber et konkurrencedygtigt institut og kvalificeret akademisk arbejdskraft på den anden side af universitets mure. Vi er også fælles om at ønske attraktive sociale miljøer, der tiltrækker studerende og samtidig konsoliderer uddannelsernes indtjening, hvis dette bliver til gavn for undervisning, studiemiljø og forskning. Vi har en fælles interesse, men løsningen skiller os ad. Fordi den plan, som ledelsen har besluttet for os, ødelægger den velintegrerede enhed, vi har nu i Tåsingegade.

GIV DIN MENING TIL KENDE

Selvom ledelsen fastslår, at beslutningen er truffet, opfordrer Teolrådet og Fagrådet for Religionsvidenskab til, at alle studerende på det forhenværende Teologiske Fakultet viser deres engagement, og at vi bekymrer os om studiemiljøet og fremtiden på Aarhus Universitet. Vi skal sammen overbevise ledelsen om, at beslutningen er forkert og skal ændres. Vi beder jer støtte vores fælles arbejde imod forringelserne af Teologi og Religionsvidenskab. Mød op til fremtidige events, skriv læsebrev, deltag i debatten, giv din mening til kende, hvor du kan!

Religionsvidenskab i en ny kontekst

AF MARIANNE QVORTRUP FIBIGER

FOTO | MEDIAFDELINGEN MOESGAARD

Hvis der er noget, vi er gode til på Religionsvidenskab, så er det at forstå den store betydning, en kontekst har for en given social udtryksform. Vi fokuserer primært på de religiøse udtryksformer, som vi indskriver i deres historiske, kulturelle, sociale og geografiske sammenhænge for at blive klogere på, hvorfor de kommer til udtryk, som de gør. Vi lægges altså stor vægt på at forstå religion i relation til noget andet og ikke som et isoleret fænomen.

At konteksten har betydning for det enkelte menneske, men også for de fællesskaber det indgår i, kan især spores, når der finder store forandringer sted. Det har vi mange eksempler på i religionshistorien, hvor meget store forandringer kan føre til dannelsen af nye religioner eller retninger (det dynamiske aspekt), men det kan også føre til en pindsvinereaktion, hvor man i reaktion mod det nye forsøger at værne om det, man allerede har eller havde (det statiske aspekt). Her kan der f.eks. peges på religiøse partier, der ønsker at herske efter religiøse dogmer med reference til en forgangen guldalder, men også den opblussede kreationisme-debat er et godt eksempel.

Religionsvidenskaben er ligesom religion i vedvarende bevægelse, da den, udover at blive påvirket af andre videnskabelige discipliner og metoder, også forandrer sig igennem de løbende, interne, videnskabelige debatter, vi løbende har. Sådan skal det være.

Lige nu skal vi alle på det gamle Teologiske Fakultet indgå i ny kontekst med klare forandringer til følge. Det kan vi allerede mærke, da administrationsgangen har fået nye beboere, men det bliver især mærkbart fra år 2012, hvor den ændrede institutstruktur for alvor slår igennem. Afdelingerne forsvinder, det samme gør det gamle Studienævn for Religionsvidenskab og Arabisk- og Islamstudier. I stedet vil de to uddannelser indgå i to forskellige uddannelsesfagudvalg, der hver især skal referere til et overordnet studienævn.

Det bliver spændende at følge, hvordan religionsvidenskaben ændrer sig i den nye kontekst. Vi får nye faglige sparringspartnere, der helt sikkert kan skabe spændende forandringer internt i religionsvidenskaben, men også danne basis for interessante faglige diskussioner og deraf følgende nye tværfaglige tilbud.

Min opfordring til jer studerende er at indgå aktivt i forandringsprocessen. Det gør I bedst ved at engagere jer alle de steder, det er jer muligt. Her kan I med den religionsvidenskabelige faglighed, som er kendetegnet ved metode- og teoripluralisme og ved en klar forståelse af kontekstens betydning, indgå i det nye og i de nye tværfaglige fællesskaber. Således vil I ikke miste jer selv eller blive bagstræberiske, men kunne bidrage med de religionsvidenskabelige kompetencer, som I har erhvervet jer i uddannelsen.

I bliver en central komponent i religionsvidenskabens selvforståelse og position på det nye institut, ikke mindst fordi vi alle (og her gælder det både studerende og ansatte) i større grad bindes sammen i kraft af uddannelsen.

ANNONCER

Læseplads/specialekontor

Vær opmærksom på, at fristen for at ansøge om hhv. læseplads og specialekontor for forårssemesteret er d. **15. januar**. Ansøgningsblanket fås hos biblioteksvagten eller hentes på bibliotekets hjemmeside. Ansøgningen afleveres hos biblioteksvagten. Yderligere information på www.teo.au.dk/bib/praktiske/studerende/laesepladser

Med venlig hilsen Biblioteket

Fagrådet for Religionsvidenskab - Ikke bare en kaffeklub!

Har du noget, DU gerne vil have sagt om dit studie? Og mangler du nogen, der gider lytte? Det er igennem Fagrådets tætte samarbejde med Studienævnet og Studenterrådet, at tanker og ideer bliver til ændringer...

Kom til fagrådsmøde – den anden torsdag i hver måned. Garanteret taletid!
Meld dig ind i Fagrådets Facebook-gruppe og se, hvor og hvornår næste møde er.

Det moderne universitet

Så oprandt dagen for ledelsens afsløring af Aarhus Universitets nye struktur. Og ramaskriget kom prompte. Der er allerede blevet nedsat protestgrupper og kampagneudvalg, kort sagt er himmel og jord blevet sat i bevægelse på Tåsingevej, for at gøre et sidste forsøg på at ændre ledelsens beslutning og få os til at bibeholde vores stærke fagmiljø inden for teologi og religion.

Det er ganske naturligt, at en sådan banebrydende, omsiggribende ændring af vores vilkår og hverdag bliver modtaget med stor skepsis, især fordi vi indtil nu har haft et af de måske bedste studiemiljøer på Aarhus Universitet. Der er både mange følelser på spil og mange meninger om, hvad ledelsen burde og ikke burde have gjort.

Ud fra ledelsens udmeldinger og sprogbrug i hele udviklingsprocessen turde det dog være klart for enhver, at der simpelthen er meget klare strategier og visioner hos de høje herrer og damer. Nogle udspringer ganske givet af praktiske og økonomiske nødvendigheder, men andre udspringer af ideologiske, normative vurderinger oppefra og ned.

Det såkaldt moderne universitet er nemlig karakteriseret ved flere ting. Nogle af de væsentligste er følgende: 1) det er et masseuniversitet, 2) universitetet får penge pr. studerende, der består eksamen (taxametersystemet), og 3) forskningen skal kunne tjene penge til samfundet. Disse tre grundpiller for det moderne universitet har helt konkrete konsekvenser for den beslutning, der nu er blevet truffet angående vores skæbne her på Tåsingevej. Masseuniversitetet gør, at der er mange studerende, der skal "serviceres", og derfor vokser kravet til administration, bureaukrati og logistik. Og det kræver koordination og penge! Dermed kommer vi til taxametersystemet, der betyder, at universitetets succes og indtægter ikke afhænger af forskningens niveau og de studerendes faglighed, men af hvor mange studerende der bliver presset igennem uddannelsessystemet. Og sidst men bestemt ikke mindst er den forskning, der bedrives på det moderne universitet målt og vejret efter, hvorvidt det kan skaffe vækst og penge til samfundet.

Alle de omvæltninger, vi for tiden er vidner til, kan man således blot se som resultatet af allerede erklærede mål for en universitetsledelse, der ser det som sin fornemste opgave at servicere et masseuniversitet, hvor idealerne er studerende i hobetal og »forskning til faktura«.

Af Hans Nørkjær

Udfordrende ægteskaber og faglige kæpheste

AF JØRN BORUP

Vi har længe levet under polygamiske forhold. Nu skal det stadfæstes oppefra. Blind dates skal synliggøres. Religionsvidenskab, Arabisk- og Islamstudier og Teologi skal skilles, og vi skal sige ja til nye partnere, med hvem det endog forventes, at vi nedkommer med banebrydende afkom.

Det er rigtig godt med nærhed og dybde. Forhåbentlig smitter det af på jer studerende, at vi har en passion for vores genstandsfelt. Elsker vi så også vores objekter? På Religionsvidenskab bryster vi os ofte af at være 'beyond' personlig stillingtagen. Vores afstand til vores objekter er en dyd, også selvom vi af teologer og religiøse får skudt i skoene, at vi ikke fatter »essensen af det hele«. Fremmedgørelse og feltarbejdsmentalitet ligger da også lige for, når man til internationale konferencer føler sig som minoritet blandt 'out-of-the-closet buddhister', politisk korrekte orientalismekortviftende islamologer, ideologiske 'gender studies' feminister, autenticitetsromantiske minoritetsreligionister og altid genkendelige kristne missionærer.

Selv nok så stædige lænestolsforskere med dyb empiriforskrækkelse må i deres stille sind dog erkende, at det hele ikke er helt så let alligevel. Især hvis man beskæftiger sig med levende religion kan man ikke bruge beton-objektivisme til ret meget. Man bliver nødt til at tage de andre alvorligt, nogle gange endda at engagere sig med dem. Det er der andre fagtraditioner, der har det lettere ved, f. eks. antropologerne. For mange er det da heller ikke så vigtigt, hvad forskeren selv er, men hvad han/hun gør. Altså, det burde faktisk være muligt at tænke religiøsitet som ligegyldigt, når bare det videnskabelige arbejde bliver gjort ordentligt.

Alligevel er der selvfølgelig god grund til at spørge kritisk til skilsmisserne og de nye ægteskaber. Vil de andre missionære over for os, og sætte den længe oparbejdede Religionsvidenskabstradition over styr? Skal vi til at undervise ikke bare om, men med de andres religioner? Hvilket signal er det, når Arabisk- og Islamstudier skal flyttes til områdestudierne og derved understøtte regionalisme og ikke komparativisme? Det er faktisk ikke ligegyldigt, hvem man gifter sig med, eller skilles fra. Men som del i et partnerskab må man også selv mande sig op og være åben over for nye muligheder. Det samme gælder for jer studerende. Hold tungen lige i munden, dyrk studierne og jer selv. På et tidspunkt går det store puslespil muligvis op for os alle sammen.

FOTO | MEDIAEDELINGEN MOESGÅRD

Islamismens franske forbindelse

En af den radikale islamismes mere overraskende inspirationskilder er den franske læge og nobelpristager Alexis Carrel, der uafvidende blev en af ideologiens grå eminencer.

FOTO | MEDIADFDELINGEN MOESGAARD

AF JOHN MØLLER LARSEN

Egypteren Sayyid Qutb (1906-1966) hører til i den islamistiske ideologis helt tunge ende. Hans indflydelse skyldes en særdeles omfattende litterær produktion (bl.a. en 4000 sideres korankommentar) og hans kompromisløse holdning over for oberst Nassers regime, der i 1966 lod ham henrette. For mange senere radikale islamister har Qutb dermed på en gang været martyr og tænker. Selvom der i forskningen har været stor interesse for Qutb, er spørgsmålet om kilderne til hans tænkning underbelyste, ikke mindst når det gælder de vestlige kilder. En undtagelse er Youssef M. Choueiris bog *Islamic Fundamentalism* (1. udg. 1990), der har været min vigtigste inspirationskilde til det arbejde, der ligger til grund for det følgende.

QUTBS RADIKALISME

Tænkeren Qutb efterlod sig en kompliceret arv, som var resultatet af en dybt personlig refleksion over Koranen, men hvis man skal pege på én enkelt idé, der har gjort Qutb både berømt og berygtet, må det være hans særlige udlægning af

begrebet *djahiliyya*, der kan oversættes med 'barbarisk uvidenhed'. Sidst i livet nåede Qutb frem til den overbevisning, at *djahiliyya* – selve negationen af islam – praktisk taget var blevet enerådende i hele den moderne verden, altså også i den såkaldt muslimske verden. Bortset fra en lille kerne af sande troende var islam i sin konkrete, socialt udlevede form ophørt med at eksistere, og det var nu op til denne kernegruppe at bygge et islamisk samfund op fra grunden.

OPDAGELSEN AF CARREL

Allerede i 1943, nogle år før hans islamistiske orientering slog igennem, citerede Qutb en bog, der i de foregående år var blevet en bestseller i både Europa og USA. Forfatteren var den fransk-amerikanske læge Alexis Carrel (d. 1944), der i 1912 havde modtaget Nobelprisen for udviklingen af en sofistikeret teknik til brug ved karkirurgi. Carrels bog udkom samtidig på engelsk og fransk i 1935, og allerede året efter blev den oversat til dansk med titlen *Mennesket det ukendte*. I 1943 citerede Qutb dog efter alt at dømme kun på anden hånd, og så vidt vi kan se, var det først omkring 1960, han læste Carrels bog i sin helhed. Det gjorde til gengæld indtryk! I 1962 udgav Qutb nu bogen *Islam og civilisationens problemer*, der var bygget op med lange citater fra Carrel suppleret med enkelte andre kilder, korancitater og Qutbs egne overvejelser. Lægen Carrel, mente Qutb, havde på fremragende vis stillet en diagnose for den moderne civilisation, men var ude af stand til at anbefale den rette kur. Som vi vil se, lånte Qutb dog i realiteten flere af Carrels løsningsforslag, end han havde lyst til at indrømme.

CIVILISATIONENS KRISE

Selvom Carrel i sit eksperimentelle arbejde benyttede sig af den nyeste teknik, mente han, at den moderne industrielle civilisation grundlæggende var i modstrid med menneskets natur. For Carrel

var hovedproblemet menneskets »dybe uvidenhed« om sig selv, der skyldtes et alt for ensidigt fokus på de materielle og teknisk orienterede videnskaber. Det havde ført til en mængde problemer som materialisme, immoralitet, kvinders frigørelse, opløsningen af traditionelle familiemønstre, homoseksualitet og udbredelsen af psykiske lidelser. Alt dette kunne Qutb kun være enig i, og det passede ham tydeligvis godt at kunne støtte sig til en berømt vestlig videnskabsmand. Carrel forholdt sig ganske vist til sin egen verden, Europa og USA, men for Qutb var det klart, at dårligdommene var i fuld gang med at sprede sig i den muslimske verden. Så hvordan kunne der rettes op på miseren? Carrel tænkte sig, at der måtte udvikles en ny 'videnskab om mennesket', hvorved han forstod en 'holistisk' videnskab, der både behandlede mennesket som et fysisk og som et åndeligt væsen. I sin tiltro til den nye videnskabs muligheder var han grænseløst optimistisk. Sammentænkning af forskningsresultater fra alle videnskabsgrene og udstikkelse af retningslinjer for samfundsudviklingen skulle varetages af en helt ny type institution, der kunne fungere som »en uddelig Hjerne« og som »Forsvarere for en stor Races Legeme og Sjæl i dens tragiske Kamp mod Stoffets blinde Videnskaber.«

ISLAM ER LØSNINGEN

Her, mente Qutb, var Carrel på vildspor. Qutb vendte sig ikke som sådan imod arbejdet med en ny videnskab om mennesket, men han delte ikke Carrels optimisme med hensyn til, hvad der kunne opnås. Carrel var et vestligt menneske og »en fange af sin civilisation«, og når han ønskede at styrke menneskets åndelige sider, var det bedste, hans katolicisme kunne tilbyde, en »flagrende og skrøbelig mysticisme«. Den dybe uvidenhed, Carrel havde talt om, var i virkeligheden et eksistensvilkår, der

ikke kunne overvindes, og selvom Carrel ønskede at skabe en ny, stor syntese, kunne han i bund og grund kun bidrage med sin begrænsede videnskabelige tilgang. Som vesterlænding var Carrel blind for en løsning, der lå lige for hånden. Islam var et totalt system for hele menneskelivet, individuelt såvel som socialt. »Islam,« forklarede Qutb, »er den akse, der binder hele livet til sig.« Intellektuel virksomhed, videnskab, produktion, økonomi, politik, bøn og kontakten med det hinsides – alt var reguleret i det islamiske system. De svar, Carrel forestillede sig, at videnskaben kunne give, kunne kun gives af Gud.

VEJEN FREM

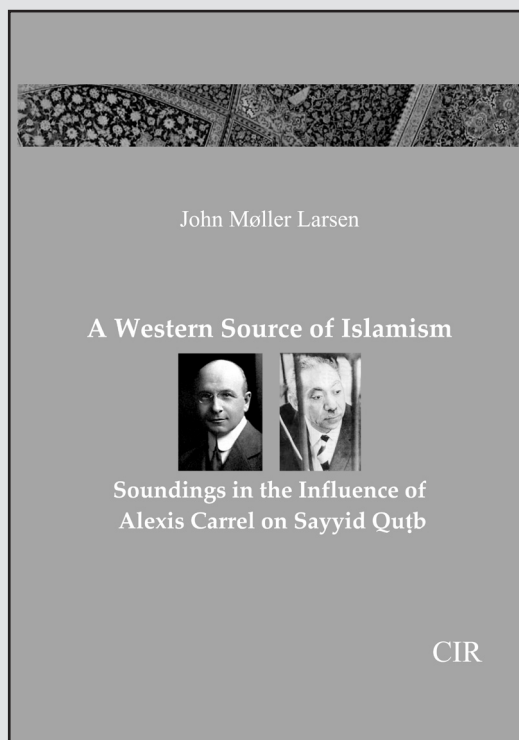
Carrel spillede altså en dobbeltrolle for Qutb. På den ene side havde han formu-

leret en ætsende kritik af den moderne verden, der passede som fod i hose til Qutbs formål. På den anden side var han selv et fortrinligt eksempel på, at vestlig tænkning ikke ved egen kraft formåede at finde en vej ud af labyrinten. Imidlertid havde Carrel ud over sine institutionelle forslag også en anden tilgang: Det var nødvendigt for individer at handle nu og her ved i et vist omfang at isolere sig fra det omgivende, uvidende samfund og underkaste sig forskellige former for disciplin. Disse individer måtte finde sammen i mindre grupper, og Carrel konstaterede atter med optimisme: »Et asketisk og mystisk Mindretal vilde hurtigt faa en uimodstaaelig Magt over det tøjlesløse og uværdige Flertal. Et saadant Mindretal vilde være i Stand til ved Overtalelse eller maaske ved Vold

at paalægge Flertallet andre Livsvaner.« Lige omkring det tidspunkt, hvor Qutb må have læst Carrels bog i sin helhed, får bl.a. idéerne om 'relativ isolation' og 'dannelse af elitære grupper', stor betydning for ham, og når vi analyserer materialet i sin helhed, viser det sig overvejende sandsynligt, at Carrel var kilden. Dét undlod Qutb at fortælle, og den ret banale grund var formentlig, at han har følt, det ville svække sagen, at en vestlig forfatter kunne bruges til at udvikle en aktivistisk, islamisk doktrin og ikke blot til at diagnosticere modernitetens dårlighed.

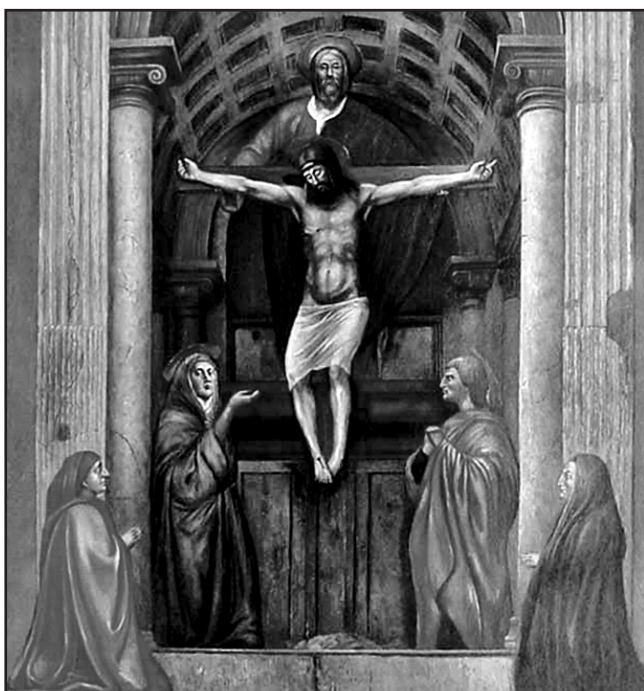
Sayyid Qutb (1906-1966)

- Uddannet lærer; skønlitterær forfatter, litteraturkritiker og samlingsdebatør.
- Begyndende islamistisk orientering i løbet af 1940'erne.
- Ophold i USA 1948-50 styrker hans antivestlige orientering.
- 1952: Det Muslimske Broderskab støtter De Frie Officerers revolution under oberst Nasser.
- 1954: Nasser slår ned på Broderskabet; også Qutb fængsles.
- Qutb radikaliseres, men fortsætter med at publicere i fængselsårene.
- Qutb løslades i 1964, men han fængsles igen året efter og anklages for at konspirere mod staten.
- 1966: Den 29. august bliver Qutb og to andre muslimske brødre hængt i Kairo.

Modernitet og gudstro forenes

Samfundsteoretikeren Lars Qvortrup har med sin nyeste bog *Paradokshåndtering og ritualproduktion givet et bud på, hvordan et moderne menneske kan være troende.*

Lars Qvortrup

Paradokshåndtering og ritualproduktion

Tro som vidensform

ANIS

AF KIRSTINE RASMUSSEN, STUD.THEOL.

Bogen indledes med de to spørgsmål: »Kan et moderne menneske tro på Gud? Og hvis det moderne menneske ikke alene kan, men også gør det, kan det så gå i kirke og få givet sprog til sin tro?«

KEDELIG TITEL, SPÆNDENDE PROJEKT

Udgangspunktet tages i den i øvrigt lidt kedelige titel: *Paradokshåndtering og ritualproduktion*. Qvortrup omfortolker kristendommens Gud fra en stærk katastrofe-Gud til en svag paradoks-Gud, og det er netop sådan en, vi har brug for som afmægtige mennesker, som skal forstå, at der er grænser for vores viden.

fund, paradoksaliteten i menneskelivet og kristendommen som paradoksreligion. Overvejelserne går gennem flere filosoffer, kirkefædre og nyere tids teologer, og hertil er det - hvis ikke en forudsætning - så dog anbefalelsesværdigt at have kendskab til disse, når man læser bogen. Qvortrups teori udfoldes i samarbejde med disse store tænkere, og heldigvis hjælpes man godt på vej af et velformuleret sprog samt opsamlende afsnit undervejs.

GUD GØR MENING MULIG

Ifølge Lars Qvortrup er det en moderne Guds funktion at være begrebet for det

Den moderne Guds funktion er paradokshåndtering. Troen på Gud hjælper os med at leve med og i den moderne tilværelses paradoksalitet. Kirkens opgave er ifølge Lars Qvortrup at give sprog eller ritual, hvis funktion er at overskride grænserne for sproget - altså at udtrykke muligheden for, at der hinsides grænsen findes noget andet, som ikke er tilgængeligt.

UDFORDRENDE TANKER

Herfra bevæger bogen sig ind i en teoretisk analyse af et hyperkomplekst, moderne sam-

rum, der gør mening mulig. Den vigtige distinktion bliver viden/ikke viden frem for væren/ikke væren. Gud bliver betegnelsen for netop det, som vi ikke kan vide. Konsekvensen er, at religion er i familie med paradokser som jordiske grundvilkår, og er derfor ikke 'fremmed' for samfundet, men tværtimod en fundamental ressource i og for samfundet. Ud fra Qvortrups synspunkt er den moderne religionskritik forfejlet, så der er rig mulighed for debat i teologernes og religionskritikernes bogklub, hvis denne bog skulle tages op som emne.

FOLKEKIRKENS FREMTID

Bogen sluttet af med en vurdering af folkekirkens organisering. Qvortrup peger som andre på den dalende medlemsdeltagelse som tegn på, at noget må være galt. De organisatoriske udfordringer er store, og 'formen' om folkekirken synes ikke at stemme overens med det moderne samfund. Qvortrup mener i hvert fald, at ritualproduktionens kvalitet vil styrkes ved en omstrukturering af folkekirken. Det er da en overvejelse værd.

Paradokshåndtering og ritualproduktion

- *Tro som vidensform,*

Lars Qvortrup,

Anis 2011,

152 sider,

198 kr.

Åndrige klask fra Sørine

Er danskerne i færd med at udvikle sig til et åndløst folk? Med dette spørgsmål, som overordnet set besvares bekræftende, indleder Sørine Gotfredsen sin nyligt udkomne debatbog Den åndløse dansker. I bogens otte kapitler udfoldes dette skudsmål på konkrete felter, hvor åndløsheden menes at have gjort sit indtog, hvorved den enkelte er blevet stedt i en situation, hvor man bestandigt er i fare for at blive et ringere menneske, end man behøver at være.

AF JOHAN CHRISTIAN NORD, STUD.MAG.

»At være menneske er at være ånd, og det er en tragedie, hvis man bevæger sig igennem et helt liv uden at opdage det,« lyder den sidste sætning i indledningen til *Den åndløse dansker*. Med ånd sigtes der ingenlunde til det luftige, nyreligiøse sværmeri, der efter sigende optager mere og mere plads i de samtidiges bevidsthed, men derimod til aspekter af den menneskelige eksistens, der for Gotfredsen hverken er samtidige eller lader sig henvise til historiens mødding, men derimod bærer evighedens præg. Det drejer sig om tilværelsen i pligten, skylden og ansvaret over for den anden, der står som den grænse og det formål, Gud én gang har sat for mennesket. Uden navns nævnelse citerer Gotfredsen K. Olesen Larsen for opfattelsen af, at »Gud er, at der er ansvar«, og det er dette ansvar, og hermed forsømmelsen af samme, Gotfredsen har sat sig for at afdække.

ÅNDLØSHEDENS TOUR DE FORCE

I fjernsynet belurer og nyder vi synet af mennesker, der uden det mindste gran af selverkendelse kaster sig ud i pivfalske forsøg på at opnå den berømmelse, mediemaskinen tilsiger os at halse efter. Efter nedslagtningen af de talentløse glædes vi på ny, nemlig ved synet af den endelige ophøjelse af de middelmådige talenter, der lige så godt kunne have været os selv. I medieverdenen føres ordet af halvstuderede røvere kaldet journalister. I vor hengivenhed til tv-medierede sportsbegivenheder overrisles vi med vitalismebegejstret kommentatorsnak om sportsheltenes kampiver. I den hellige kernefamilie dyrker vi selvgodt vor egen evne til at elske dem, som vi naturligt er bundet til. I ligestillingens hellige navn forkynder Europarådet opdagelsen af, at kønnet i virkeligheden blot er en social konstruktion, hvorfor

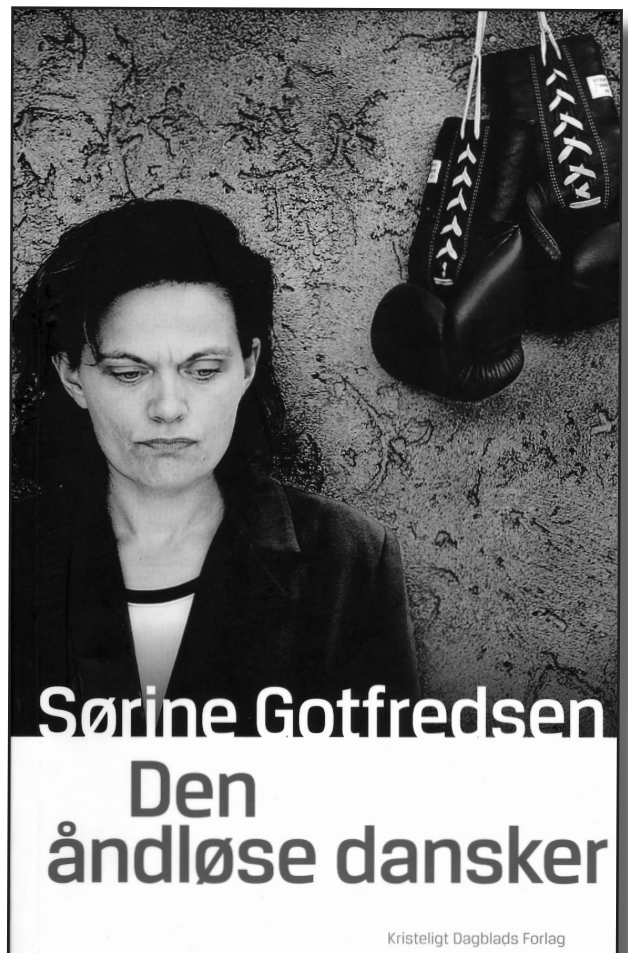
alle forskelle mellem de to køn for alt i verden skal udlignes. Fra skingre og overfladiske ateister berusede af deres egne grublerier hører vi, at livet i troen er et liv i svaghed, hvorved ateisterne blot afslører deres himmelråbende skråsikkerhed. I folkekirkens professionelle stab har man næsten glemt det evangelium, der egentligt skulle forkyndes, og opfatter sig i stedet som statslige funktionærer, der med vold og magt skal have kunder i butikken. Og sidst men aldeles ikke mindst: fra landets folkevalgte magthavere hører vi overfladisk og rodløs snak uden fast holdepunkt, hvortil der, når lejligheden byder sig, kan serveres et lille stykke tilskåret og ufarligt Grundtvig.

STÅ AF!

Gotfredsen kommer vældig langt omkring. Spørgsmålene er mange, men anliggendet er det samme: at mane til eftertænsomhed i en verden, der menes at være henfaldet til egocentrering, ligegyldighed og glemsel. Én mulighed er der ifølge Gotfredsen, og den lader hun Søren Kierkegaard udsige, hiin enkeltes mand, der følger hende gennem hele bogen: »...det Neste er selv at staae ud af Vognen og holde igjen paa sig selv. Valget har altid været der, og det er det endnu.« Heri ligger det opbyggelige aspekt i stridsskriftet. En

tilsigelse til den enkelte om at tage den tilværelse alvorlig, som er blevet hans, med det ansvar, der følger deraf.« Også den, der ikke kan følge Gotfredsen i alle de åndrige klask, skulle (måske) kunne føle sig tiltalt af en sådan insisteren på, at menneskelivet er og bliver noget ganske andet end abekatteløjer under egoet og flokkens overhøjhed. Anbefalingen er hermed videregivet.

*Den åndløse dansker,
Sørine Gotfredsen,
Kristeligt Dagblads Forlag 2011,
231 sider,
249 kr.*

En forsmag på den virkelige verden

SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd er en uafhængig forskningsinstitution, der er opdelt i tre forskningsafdelinger: Socialpolitik & Velfærdsydelse, Børn & Familie og Beskæftigelse & Integration. I dette semester har jeg min daglige gang på sidstnævnte afdeling, hvor jeg er i praktik.

AF STUD.MAG. SARA JUL JACOBSEN

Det er en frisk septembermorgen, solen skinner, og jeg står foran en rød murstensbygning for enden af Nyhavn. Jeg tager en dyb indånding og lægger alt min vægt i én af de to store, tunge, hvide trædøre, der giver efter og åbner ind til SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. SFI, der tidligere hed Socialforskningsinstituttet, er en sektorforskningsinstitution under Socialministeriet. Hér skal jeg være i praktik det næste halve år. SFI er det største danske forskningscenter inden for sit felt og har tre primære forskningsområder: Socialpolitik & Velfærdsydelse, Børn & Familie og Beskæftigelse & Integration. Forskningscentret har som hovedformål at løse udredninger og levere forskningsbaseret, samfundsrelevant viden inden for velfærdsområdet. Hovedparten af udredningerne løses for eksterne organer som ministerier, kommuner eller organisationer, imens den interne forskning er på egen hånd.

BESKÆFTIGELSE OG INTEGRATION

Jeg træder ind i receptionen og bliver vist hen til mit første møde i forskningsafdelingen Beskæftigelse og Integration. I denne afdeling er forskningsfeltet

bl.a. etniske minoriteter, islam og muslimer i Danmark samt effekter af integrationspolitik. Jeg skal indgå i et projekt ved navn TOLERACE. TOLERACE er et større EU-projekt og består af flere forskellige delundersøgelser, der hver skal resultere i en rapport. Jeg bliver præsenteret for mine nye kollegaer og bliver introduceret til den delundersøgelse, der er i opløbet. Delundersøgelsen har til hovedformål at undersøge racisme og (anti-)tolerance i Danmark og danske institutioner – herunder særligt folkeskolen. Herefter bliver jeg vist hen til mit kontor, og et par timer senere har jeg mit første fokusgruppe-interview med nøglepersoner fra bl.a. Undervisnings- og Integrationsministeriet.

ISLAM OG MUSLIMER I MEDIERNE

Siden den morgen først i september har jeg indtil nu været ansvarlig for indsamling og bearbejdning af den empiri, der skal danne fundamentet for den delundersøgelse og dertilhørende rapport, der lige var skudt i gang, da jeg startede. I denne uge tog vi så hul på næste delundersøgelse, der er en diskursanalyse af islam og muslimer i de danske medier. Den skal jeg stå for. Jeg sidder derfor i skrivende stund midt i en teoretisk udvælgelse

af hvilke medier, der skal inkluderes i undersøgelsen, og i de næste tre måneder skal jeg kortlægge mediernes italesættelse af islam og muslimer. Derefter skal vi i TOLERACE perspektivere den diskurs, der fremtræder i kortlægningen til Muhammed-krisen og afsluttende forfatte en rapport på 25 sider. Sideløbende med disse delundersøgelser har jeg bidraget til et tilbud på en undersøgelse, som det tidligere Integrationsministerium i sin tid udliciterede, deltaget i vanvittigt spændende workshops og seminarer samt haft fornøjelsen af at følge forskningsalliancen SOCED, som SFI er en del af, fra sidelinjen.

BRUGBAR VIDEN

Alt i alt er lange kaffepauser med skønne medstuderende blevet udskiftet med en forsmag på den virkelige verdens udfordringer: Usandsynligt korte deadlines, yderst høje faglige krav, politisk neutralitet og særligt udfordrende udredninger. Men jeg elsker det. Der er unægteligt en vis tilfredsstillelse ved at opdage, at den teoretiske viden og metodiske kunnen, jeg har formået at samle sammen i løbet af min studietid, i høj grad er brugbar uden for universitetets tykke mure.

FAKTABOKS:

SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Foruden forskningsafdelingerne har forskningscentret yderligere to afdelinger: SFI Survey og SFI Cambell. De indsamler og leverer analyseklare data og systematiske forskningsoversigter til forskere, offentlige myndigheder, private organisationer og virksomheder. SFIs opgave er altså at bidrage med alt fra samfundsrelevant, anvendelsesorienteret forskning og udredninger af konkrete problemstillinger til indsamling af data til forskning og analyse. SFIs arbejde finansieres dels via finansloven og dels af midler fra fonde.

ANTROPOLOGHJØRNET: Studerendes adfærd under lup

Foreløbige konklusioner:

En ny antropologisk undersøgelse af adfærdsmønstre blandt studerende på Teologi, Religi-

onsvidenskab og Arabisk- og Islamstudier viser, at der er en tendens til, at samtaler fortrinsvis føres for foden af træer og i døråbninger. Til stor

gene for forbigående.

FigenBladet afventer den endelige rapport...

En ny eksamensperiode truer...

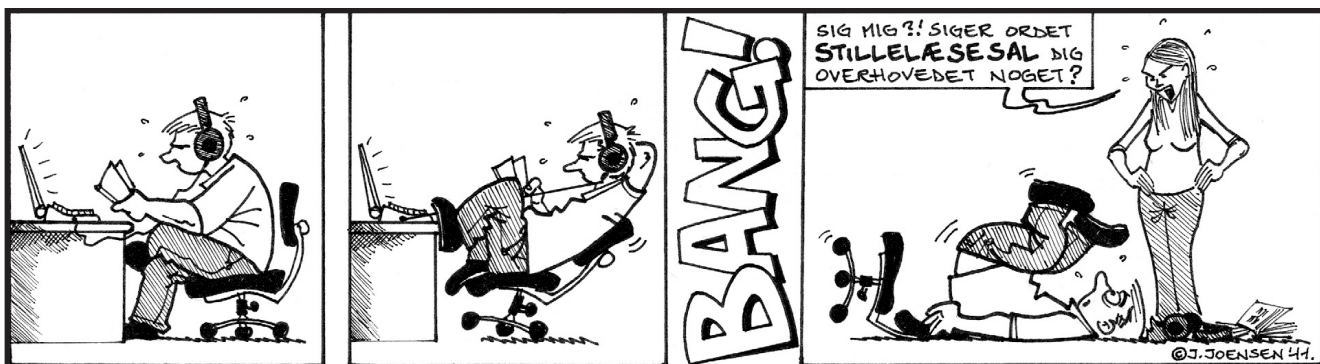

ILLUSTRATION | JACOB BECH JOENSEN

Går medierne over stregen?

Med mediernes ligefremme illustreringer af Gadaffis tilfangetagelse og efterfølgende af hans lemlæstede døde krop melder spørgsmålet sig, om der er en grænse for, hvad medier bør vise. Vi har spurgt på Tåsingegade 3, om folk her mener, at medierne går for vidt, når makabre og nedværdigende billeder går verden rundt.

STEFFAN MARKUSSEN, STUD. THEOL.

Det er okay, at forsikre verden om, at han virkelig er død. Dog kunne det være blevet gjort på en mere respektfuld måde.

TINA LANGHOLM STUD. MAG.

Jeg mener, at det er okay at dokumentere hans død, men der har fra Vestens side været en tendens til at fremstille ham nedværdigende og bruge dokumentationen som legitimering af den krig, der er blevet ført mod ham i Libyen.

FOTO | ALEXANDER RØNHOLT

MADS GRAM, STUD. THEOL.

Jeg synes, det er skandaløst, at billeder af denne slags kan få lov til at cirkulere i diverse nyhedsmedier. Når det er sagt, kan jeg kun konkludere, at det er for at tilfredsstille verdens blodtørst. Smagløst!

NOVEMBER	ARRANGEMENT	BESKRIVELSE	
17.	19.30	Foredrag	'Teologi mellem tro og magt' v/ Peter Lodberg, Studenterkredsen (Mødelokale 2, Frederik Nielsens Vej)
22.	13.15 - 16.15	Frokostmøde	'Governance of Islam in Danish public schools - a display of Secularism?' v/ Sidsel Jensen, Center for Samtidsreligion (Glasburet, bygn. 1442)
22.	13.15 - 16.15	Ph.d.-forsvar	The topographic mind: Connecting Cognition to landscape in the Study of Religion – with empirical illustrations from Maratika, a pilgrimage site in Nepal' v/ cand.mag. Jesper Østergaard, Ph.d.-forsvar (Aud. 2, bygn. 1441)
26.	9.30 - 16.00	Seminar	'HINANDENS VERDEN' – et tværfagligt seminar om K.E. Løgstrups Den Etske Fornding' v/Løgstrup Arkivet (Aud. 1, bygn. 1441)
29.	12.00 - 13.00	Frokostmøde	'The religious values of the Danes' v/ Peter Andersen, Center for Samtidsreligion (Glasburet, bygn. 1442)
30.	19.30	Foredrag	'Beyond Stereotypes - The Real Philip Melanchthon' v/ Timothy J. Wengert, Teologisk Forening (Lok. 010, bygn. 1441)
DECEMBER	ARRANGEMENT	BESKRIVELSE	
2.	13.00 - 16.15	Seminar	'Kirke og stat i det 21. århundrede' v/ Reformatorisk Teologi (Richard Mortensen Stuen, bygn. 1422)
5.-7.		Seminar	'Melanchthon as the second reformer: Melanchthon and free will – Melanchthon and Paul' v/ Reformatorisk Teologi (lokaleoplysninger følger)
6.	12.00 - 13.00	Frokostmøde	'Shared emotions in organizations' v/ Dorthe Håkonsson and Dan Mønster, Center for Samtidsreligion (Mødelokale 2.3, bygn. 1421)
9.	18.00	Julefest	Julefest med revy. Teologisk Forening, Religionsvidenskabelig Forening og Forening for Arabiststuderende (Stakladen)

Spændende arrangementer

TVÆRFAGLIGT SEMINAR MED K.E. LØGSTRUP SOM OMDREJNINGSPUNKT

Seminaret, der indeholder såvel oplæg som paneldiskussion med udgangspunkt i Løgstrups filosofi, som den kommer til udtryk i *Den Etske Fornding*, er tilrettelagt i et samarbejde mellem Løgstrup Arkivet ved Teologi, Institut for Filosofi og Idéhistorie og Forlaget Klim. I forbindelse med seminaret kan der købes nye bøger i Løgstrupbiblioteket til favørpriser. Der er gratis adgang til seminaret, og alle interesserede er velkomne.

Lørdag d. 26. november kl. 09.30-16.00 i Aud. 1, bygn. 1442, Aarhus Universitet.

FORHOLDET MELLEMLIRKE OG STAT I DET 21. ÅRHUNDREDE DISKUTERES

Dette åbne seminar, med fri deltagelse og uden tilmelding, afholdes i andledning af, at Norge i 2012 implementerer sin nye kirkeforfatning, samt at der i Danmark i efteråret 2011 er blevet fremsat et nyt kirkeforfatningsforslag fra Selskab for Kirkeret. Seminarets udgangspunkt er, at kirken er under stor forandring, og at der fordres et nyt forhold mellem kirke og stat i de lutherske folkekirker. Er Danmark langt bagefter de øvrige skandinaviske lande? *Fredag d. 2. december kl. 13.00-16.30 i Richard Mortensen Stuen, Studenternes Hus, bygn. 1422, Aarhus Universitet.*

